

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Maksu- ja Tolliamet
emta@emta.ee

Teie 14.05.2025 nr 4.2-4/012995

Meie 27.05.2025 nr 2.3-8/25/1532-2

Vastus pöördumisele

Andmekaitse Inspeksioon (AKI) sai Teie pöördumise, milles avaldasite soovi saada AKI-lt seisukohta seoses taustakontrolli tegemise õigusliku alusega.

Isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) art 5 lg 1 p-i a kohaselt tuleb isikuandmete töötlemisel tagada, et töötlemine on mh seaduslik ja andmesubjektile läbipaistev. Igasuguseks isikuandmete töötlemiseks (sh kogumiseks, edastamiseks, säilitamiseks) peab lähtuvalt IKÜM art 6 lg-st 1 esinema õiguslik alus. MTA poolt taustakontrolli teostamisel isikuandmete töötlemise õiguslikuks aluseks saab olla IKÜM art 6 lg 1 p e ehk isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks.

IKÜM art 6 lg 1 p-i e alusele tuginemine eeldab lisaks, et isikuandmete töötlemise alus on kehtestatud täiendavalt ka liidu või liikmesriigi õigusega. Ehk teisisõnu IKÜM art 6 lg 1 p e ei ole ilma täiendava EL-i või siseriikliku sätteta iseseisev õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks.

Kui IKÜM-is osutatakse õiguslikule alusele või seadusandlikule meetmele, ei pea selleks tingimata olema parlamendi poolt vastu võetud seadusandlik akt, kuid selline õiguslik alus või seadusandlik meede peaks siiski olema **selge ja täpne** ning selle kohaldamine peaks olema eeldatav isikute jaoks, kelle suhtes seda kohaldatakse (IKÜM põhjenduspunkt 41). Samas austatakse määruses kõiki põhiõigusi ning peetakse kinni aluslepingutes sätestatud ja EL põhiõiguste hartas (harta) tunnustatud põhimõtetest, mille hulka kuulub ka mh isikuandmete kaitse (IKÜM põhjenduspunkt 4). Vastavalt harta art 52 lg 1 esimesele lausele tohib aga hartaga tunnustatud õiguste ja vabaduste, sh art-ga 7 tagatud õiguse eraelu puutumatusele ja harta art-ga 8 tagatud õiguse isikuandmete kaitsele teostamist piirata ainult seadusega, mis konkreetsemalt tähendab, et õiguslik alus, mis võimaldab neid õigusi riivata, peab tulenema seadusest.

Eraelu puutumatus on põhiseaduslik õigus ja seda võib piirata ainult seadusega (PS § 26). Seejuures tuleb arvestada, et tegevus riivab isikute põhiõigusi, saab seda teha üksnes põhiseadusega kooskõlas oleva seaduse alusel (PS § 3 lg 1 ja § 11). Olulisuse põhimõtte kohaselt on seadusandja kohustatud sätestama kõik põhiõiguste seisukohalt olulised küsimused ning mida intensiivsem on põhiõiguste riive, seda üksikasjalikum peab olema täitevvõimu tegutsemise aluseks olev volitusnorm ning seda täpsemad ka menetlusnormid. Kahtlemata on taustakontrolli näol tegemist intensiivse põhiõiguste riivega.

Nii nagu olete oma selgitustaatluses märkinud, siis õigusaktides puudub vastav volitusnorm, mis annaks MTA-le õiguse taustakontrolli teostada või paneks kohustuse kontrolli teostada. Samuti

olete õigesti märkinud, et nõusolek ei ole sobilik õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks teenistussuhtele eelneva taustakontrolli tegemiseks.

MTA soovib tugineda õigustatud huvile ehk IKÜM art 6 lg 1 p-le f. Juhime tähelepanu, et juhul kui isikuandmeid töötleb avaliku sektori asutus oma ülesannete täitmisel, siis ei saa õigustatud huvile tugineda. See tuleneb sõnaselgelt IKÜM art 6 lg 1 viimasest lausest.

AKI ei sea kahtluse alla, et taustakontrolli tegemine MTA teenistusse astumisel või MTA-le teenuste osutamisel võib olla mõistlik ja vajalik, kuid selge õiguslik alus selliseks andmetöötluseks käesoleval hetkel puudub. Probleemi lahendamiseks tuleks eriseaduses (MKS, TS) selgelt reguleerida taustakontrolli teostamisel isikuandmete töötlemise alust ja tingimusi. Seadusest peaks nähtuma, kellele, mis eesmärgil ja mis ulatuses taustakontrolli teostamine vajalik on, kaua kogutud andmeid säilitatakse jms. Sarnaselt on taustakontrolli küsimust reguleeritud näiteks vangistusseaduses ja hädaolukorra seaduses.

Loodan, et meie selgitustest on abi.

Lugupidamisega

Andres Kudrjajtsev
jurist
peadirektori volitusel